

บทคัดย่อ

202487

การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาประเทศ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ปัญหาสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาที่นอกเหนือจากการทำอะไรให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง คือทำอะไรกลุ่มชุมชนจึงจะดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การศึกษานี้ ได้อธิบายผลการวิเคราะห์ของการประเมินตนเองของกลุ่ม/สหกรณ์ตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านหลักเกณฑ์การประเมินผล 3 ประการ ได้แก่ (1) เกณฑ์กระบวนการบริหารจัดการ 7 กระบวนการ (2) เกณฑ์ความเป็นเศรษฐกิจพอเพียง และ (3) เกณฑ์การพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการบริหารจัดการของกลุ่ม/สหกรณ์ อันจะนำไปสู่แนวทางส่งเสริม ปรับปรุง ให้ความช่วยเหลืออย่างถูกทิศทางและตรงประเด็นอย่างแท้จริงภายใต้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การศึกษานี้ อาศัยข้อมูลปฐมภูมิ โดยการสร้างแบบสอบถามและเก็บข้อมูลภาคสนาม สัมภาษณ์ตัวแทนกลุ่ม/สหกรณ์ โดยแบ่งคำถามที่เกี่ยวข้องเป็น 3 ส่วน คือ (1) การทดสอบกระบวนการทำงานของกลุ่ม/สหกรณ์ 7 ประการ (2) การทดสอบหลักการหรือแนวคิดการดำเนินการของกลุ่ม/สหกรณ์ (3) การตรวจสอบความยั่งยืนของกลุ่ม/สหกรณ์ โดยพิจารณาจากการพัฒนาทุน 4 ประการ โดยคัดเลือกตัวอย่างกิจกรรมการผลิต 6 กิจกรรมหลัก ซึ่งเป็นกิจกรรมการผลิตเกษตร 4 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ (1) ข้าว (2) โคนม (3) ลำไย และ (4) ส้ม และกิจกรรมการผลิตวิสาหกิจชุมชน 2 ประเภทผลิตภัณฑ์ คือ (1) หัตถกรรมพื้นบ้าน และ (2) อาหารแปรรูปพื้นบ้าน รวม

ทั้งสิ้น 19 ระบบการผลิต (กรณีศึกษา) ครอบคลุมพื้นที่ 5 จังหวัดในภาคเหนือตอนบน คือ เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง พะเยา และน่าน โดยเลือกกลุ่ม/สหกรณ์ในแต่ละระบบ ทั้งแบบเจาะจง ทั้งนี้อยู่บนพื้นฐานความสมัครใจที่จะเข้าร่วม โครงการฯ ของกลุ่ม/สหกรณ์เป็นหลัก

การวิเคราะห์ผลการศึกษา ประกอบไปด้วยผลจากการประเมินตนเองทั้ง 3 หลักเกณฑ์ ซึ่งวิเคราะห์โดยอาศัยค่าเฉลี่ยของแต่ละองค์ประกอบ และค่าเฉลี่ยของกลุ่ม/สหกรณ์ เป็นเกณฑ์การประเมินหลัก พบว่า ไม่มีกลุ่ม/สหกรณ์ที่ผ่านเกณฑ์การบริหารจัดการที่ดีทุกองค์ประกอบมีทั้งสิ้น 3 กลุ่ม (จาก 19 กลุ่ม) ได้แก่ กลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านต้นผึ้ง สหกรณ์โคนมการเกษตรไชยปราการ และกลุ่มทอผ้าไทลื้อบ้านเฮี้ยว

กลุ่ม/สหกรณ์ที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงทุกองค์ประกอบมีเพียง 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านต้นผึ้ง และกลุ่มแปรรูปมะไฟจินบ้านกอก และกลุ่ม/สหกรณ์ที่มีคะแนนผ่านเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยแนวโน้มการพัฒนาที่ยั่งยืนมี 1 กลุ่ม ได้แก่กลุ่มแปรรูปมะไฟจินบ้านกอก และจากผลการวิเคราะห์ไม่มีกลุ่มตัวอย่างใดที่ผ่านเกณฑ์การประเมินทั้ง 3 หลักเกณฑ์

จากการประมวลผลพบว่ากลุ่ม/สหกรณ์ตัวอย่างมีการบริหารจัดการที่ดีในด้านการบริหารจัดการองค์กร รองลงมาได้แก่ การบริหารจัดการด้านเงิน และการผลิต ตามลำดับ กลุ่ม/สหกรณ์ตัวอย่างได้ให้ความสำคัญของการนำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในธุรกิจ ในด้านความซื่อสัตย์ในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบผู้ใช้แรงงานมากที่สุด และมีการพัฒนาทุนทางสังคมมากที่สุด เมื่อนำผลการประเมินตนเองมาวิเคราะห์จะเห็นว่า วิสาหกิจชุมชนเป็นระบบการผลิตที่มีคะแนนผ่านเกณฑ์มากกว่าระบบอื่นๆ ทั้งสามหลักเกณฑ์

การให้กลุ่มประเมินตนเอง เท่ากับกลุ่ม/สหกรณ์ได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ไปพร้อมกันขณะที่พิจารณาและทบทวนก่อนให้คะแนนเพื่อประเมินตนเอง ในแต่ละข้อ ซึ่งกระบวนการนี้เมื่อนำมาประกอบกับผลของการวิเคราะห์คะแนนจะช่วยให้กลุ่ม/สหกรณ์ทราบศักยภาพความสามารถของตนเองในเบื้องต้นขณะที่ตอบคำถามและเห็นจุดเด่นจุดด้อยของตน อีกทั้งคะแนนจากการประเมินจะช่วยชี้ให้เห็นว่าองค์ประกอบใดที่กลุ่ม/สหกรณ์จำเป็นต้องเสริมหรือให้ความสำคัญเป็นพิเศษ

ผลของการศึกษานี้ เป็นเพียงการวิเคราะห์เฉพาะส่วนของการประเมินตนเองเท่านั้น ทั้งนี้ นอกเหนือจากคะแนนความสำคัญ/การปฏิบัติ (0-5 คะแนน) แล้ว ควรมุ่งศึกษาเหตุผลของการให้คะแนนในแต่ละข้อคำถามด้วย ซึ่งจะต้องนำมาประกอบการวิเคราะห์ ในขั้นถัดไป อันจะนำไปสู่การหาตัวชี้วัดที่สำคัญสำหรับการประเมินตนเองในเบื้องต้นแก่กลุ่ม/สหกรณ์

ABSTRACT

202487

Building community's strength is a national development approach specified in the 10th National Economic and Social Development Plan. However, the key questions for the promotion and development activities include not only how to build it but also how to assure the sustainable livelihood of the community in line with the sufficiency economy philosophy. This study dealt with self-assessment review conducted by community/cooperative groups on their adherence to the sufficiency economy approach, based upon the following three criteria:- (1) seven administration and management processes, (2) qualifications indicating sufficiency economy, and (3) qualifications on the development of four types of capital, indicating sustainable development. The overall results should reflect the present administrative and management capacity of the community/cooperative groups such that appropriate and correct policies or actions could be designed for particular cases to guide and foster the practical application of the sufficiency economy concept.

Primary information for this study was collected by questionnaire interview of representatives of community/cooperative groups. Specifically, the scope of this study covered the level of fulfillment to the abovementioned three criteria, 19 production systems (case studies) in the rice, dairy cattle, longan, and tangerine commodity sector and the handicraft and local food

processing sector in the five upper northern provinces of Thailand including Chiang Mai, Lamphun, Lampang, Phayao, and Nan. Case study for each production system was identified by both random and purposive sampling technique and more importantly with the willingness of each group to participate in this investigation.

The self-assessment review provided the results in terms of average value of all components and average score of the group for the different three criteria. Only three (out of 19) group passed the criteria for good administration and management in all components including Ban Ton Pueng Women Cooperative Group, Chai Prakarn Dairy Cooperative, and Ban Hia Tai Lue Weaving Group.

Only two groups passes all qualifications for being sufficiency economy, namely Ban Ton Pueng Women Cooperative Group and Ban Kok Wampee Processing Group. Only one group, Ban Kok Groups, passed the test to assure their sustainable development.

By each criterion, the overall results indicated the community/cooperative groups excelled most in the component of organizational management, followed by financial and production management respectively in the administration and management processes. For the application of sufficiency economy in running business, these groups addressed primarily to the principle of honesty not taking advantage of suppliers. Meanwhile, social capital development was most prevalent among the indicators of sustainable development.

The task of self-assessment was indeed a self-learning process for each group as they had to examine already review themselves before giving the assessment scores for each item or topic under investigation. The learning process and the resulted scores would enable each group to understand its basic capacity, strength and weakness, and recognize the components or areas it needs to improve or pay special attention.

Self-assessment, however, is only a partial analysis on the priority requirement versus the practice (0-5 scores). It is proposed that in future study, the reason for giving any score be stated for each question in order to refine the analysis or revise key indicators as necessary.